

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาการรับรู้ และการยอมรับ ของผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดเชียงใหม่ ต่อหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่าย กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ จำพวกที่ 3 ที่ขึ้นทะเบียนไว้กับ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 257 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและประเด็นการอภิปรายกลุ่มย่อย ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ จำนวน 350 ฉบับ ได้รับการตอบกลับ จำนวนทั้งสิ้น 257 ฉบับ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์คอมพิวเตอร์โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) , t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ทดสอบความสัมพันธ์กันระหว่างการรับรู้และการยอมรับ ของผู้บริหารโรงงาน อุตสาหกรรม ในจังหวัดเชียงใหม่ ต่อหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่ายกับตัวแปรต่างๆ ส่วนข้อมูล จากการอภิปรายกลุ่มย่อยนั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำมาอธิบายเชิงพรรณนา ซึ่งผลการวิจัยสรุป ได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของประชากรที่ศึกษา

1. ผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ช่วง 35-45 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีอายุการทำงานในหน้าที่ผู้บริหารโรงงาน 5-10 ปี รายได้เฉลี่ย ต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท มีระบบบริหารเป็นรูปบริษัทจำกัด โรงงานส่วนใหญ่มีจำนวนพนักงาน น้อยกว่า 100 คน ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมจากสื่อมวลชนต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์

5.1.2 การรับรู้ และการยอมรับ ของผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรม ในจังหวัดเชียงใหม่ ต่อหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่าย สรุปได้ดังนี้

1. ผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ มีการรับรู้และการยอมรับต่อหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่าย ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าประชาชนทุกคนมีหน้าที่ที่ต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนั้นผู้ที่ทำให้คุณภาพของสิ่งแวดล้อมเสื่อมคุณภาพลง (ผู้สร้างมลพิษ) ต้องรับผิดชอบในการบำบัดมลพิษที่เกิดขึ้น เพื่อให้ได้มาตรฐานตามที่รัฐกำหนด

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้และการยอมรับของผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรม ในจังหวัดเชียงใหม่ ต่อหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่าย กับตัวแปรที่เกี่ยวข้องพบว่า

2.1 ผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรมที่ศึกษา ที่มีอายุแตกต่างกันมีการรับรู้และการยอมรับ ต่อหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่ายไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรมที่ศึกษา ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการรับรู้และการยอมรับ ต่อหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่ายไม่แตกต่างกัน

2.3 ผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรมที่ศึกษาที่มีอายุการทำงานในหน้าที่ผู้บริหารแตกต่างกัน มีการรับรู้และการยอมรับต่อหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่าย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นการยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

2.4 ผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรมที่ศึกษา ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการรับรู้และการยอมรับ ต่อหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่าย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นการยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

2.5 ผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรมที่ศึกษา ที่มีระบบการบริหาร โรงงานที่แตกต่างกัน มีการรับรู้และการยอมรับต่อหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่ายไม่แตกต่างกัน

2.6 ขนาดของโรงงานที่ศึกษา ที่มีขนาด โรงงานแตกต่างกัน มีการรับรู้และการยอมรับ ต่อหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่าย ไม่แตกต่างกัน

2.7 ผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรมที่ศึกษาได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากแหล่งที่แตกต่างกัน มีการรับรู้และการยอมรับ ต่อหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่ายไม่แตกต่างกัน

3. ผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรมกับควมมีโอกาสในการทิ้งของเสีย นั้น ผลการวิจัยพบว่า การทิ้งของเสียที่ไหนก็ได้เพราะ ไม่มีใครควบคุม แสดงให้เห็นถึงความหย่อนยานของข้อกำหนด และการควบคุมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในขณะที่ผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรมที่มีความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม ได้ใช้วิธีการจัดการสร้างระบบบำบัดของตนเองขึ้นมา และบางโรงงานใช้วิธีจ้างบริษัทอื่นเข้ามาจัดเก็บของเสียในโรงงานของตนเอง

4. ความคิดเห็นในการดำเนินการตามหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่ายในอนาคต นั้น ผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ มีความเห็นด้วยที่จะปฏิบัติตามหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่ายในระดับปานกลาง

5. ข้อเสนอแนะของผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เห็นว่า รัฐควรให้ความสำคัญในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักและจิตสำนึกอย่างจริงจัง และควรมีการปรับปรุงประสิทธิภาพทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมให้สามารถบังคับใช้ให้ได้ผลอย่างเป็นรูปธรรม และเสมอภาค

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยอาศัยหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่ายของผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์และสมมติฐาน ดังนี้

5.2.1 การรับรู้ และ การยอมรับ ของผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรม ในจังหวัดเชียงใหม่ ต่อหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่าย

ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ มีการรับรู้ และ การยอมรับ ของผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรม ในจังหวัดเชียงใหม่ ต่อหลักการ ผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่ายในทางเห็นด้วย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของการรับรู้ พบว่าผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรมเห็นด้วยกับข้อความที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยอาศัยหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่ายในเชิงบวกทุกข้อความ ซึ่งเห็นด้วยกับแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญของหลักการผู้ก่อมลพิษต้องรับผิดชอบมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ พักตร์วิมล เพียรล้ำเลิศ (2539) ที่กล่าวไว้ว่า “ทุกคนมีสิทธิอย่างสมบูรณ์ ที่จะได้อยู่อาศัยในสิ่งแวดล้อมที่ดี” ดังนั้น มนุษย์ทุกคนที่มีส่วนร่วมในการก่อให้เกิดมลพิษต้องรับผิดชอบต่อมลพิษที่เกิดขึ้น ด้วยการบำบัดมลพิษให้ได้มาตรฐานตามที่รัฐกำหนด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวความคิดของผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรม ในการที่จะให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เห็นด้วยกับข้อความเชิงบวก แต่ยังพบว่าในประเด็นการสร้างตลาดการซื้อขายสิทธิใบอนุญาตปล่อยมลพิษที่บำบัดได้มาตรฐานแล้ว (Market Creation) ซึ่งเป็นแนวความคิดหนึ่งในการนำหลักการทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรมที่ความคิดเห็นในทางเห็นด้วยน้อยที่สุด (ร้อยละ 42.00) ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวแตกต่างกับ มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด (2538) ที่กล่าวว่าวิธีการซื้อ - ขาย ใบอนุญาตปล่อยมลพิษเป็นเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพที่ดีกว่าเสียภาษี โดยวิธีการนี้ประชาชนจะสามารถมี

ส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างเต็มที่ สาเหตุที่ผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมมีความ
 คิดเห็นด้วยกับวิธีการดังกล่าวน้อย อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมบางรายขาดการ
 เข้าถึงข้อมูลข่าวสารในเรื่องการสร้างตลาดซื้อขายสิทธิใบอนุญาตปล่อยมลพิษที่บังคับได้มาตรฐาน
 ซึ่งเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องใหม่ ดังนั้นหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในการดูแลและควบคุมโรงงาน
 อุตสาหกรรมควรให้ความสำคัญในการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการได้ทราบถึงทางเลือกในการ
 นำวิธีทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการแก้ปัญหามลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

สำหรับความคิดเห็นกับข้อความที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยอาศัยหลักการ
 ผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่ายในเชิงลบนั้น พบว่าส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมมีความคิดเห็น
 ในทางเห็นด้วยมากที่สุด ในประเด็นที่เกี่ยวกับการนำหลักการผู้ก่อมลภาวะเป็นผู้จ่าย มาใช้มาตรการ
 เดียวโดยไม่ใช้มาตรการอื่น เช่น การใช้มาตรการทางกฎหมาย ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวมีความ
 แตกต่างกับสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2537) ที่ได้ให้ความเห็นว่า การนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์
 มาใช้ในประเทศไทยนั้น วิธีที่เหมาะสมที่สุดคือ การใช้วิธีการเก็บค่าธรรมเนียม เพราะมีความ
 เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยต้องมีการใช้มาตรการอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น มาตรการทางกฎหมาย
 ความคิดเห็นในทางที่แตกต่างกันอาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมดังกล่าว อาจไม่เห็น
 ด้วยในเรื่องบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานภาครัฐในระยะเวลาที่ผ่านมา และคิดว่าการนำหลักการ
 ผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่ายจะสามารถแก้ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมได้ ในด้านการให้สิทธิประโยชน์
 ด้านภาษีแก่ผู้ประกอบการในการให้ความร่วมมือบำบัดมลพิษจากขบวนการผลิต และการเก็บภาษี
 จากผู้ก่อมลพิษนั้น พบว่าผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมนั้นไม่แน่ใจในมาตรฐานดังกล่าว อาจเป็น
 เพราะหน่วยงานของภาครัฐขาดการประชาสัมพันธ์ในเรื่องดังกล่าว และไม่ได้นำมามาตรการดังกล่าว
 ลงไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง จึงทำให้ผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมมองไม่เห็นความเป็นไปได้
 ของนโยบายของภาครัฐในการนำวิธีการภาษีมาใช้ในการจูงใจผู้ประกอบการ

กล่าวโดยสรุป การที่ผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีการรับรู้
 และการยอมรับ ต่อหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่ายในทางบวก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้บริหารของโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีความคิด
 เห็นและต้องการแสดงออกทางด้านความรู้สึกรู้สึก การพิจารณาตัดสินใจ ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
 ปัญหาขึ้นจริง ในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยอาศัยหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่ายใน
 จังหวัดเชียงใหม่ จากกระแสการตื่นตัวในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่มี
 อยู่ทั่วโลก สื่อมวลชนแขนงต่างๆ ได้มีถ่ายทอดข่าวสิ่งแวดล้อม และมีการรณรงค์อย่างแพร่หลาย
 จึงทำให้ผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดเชียงใหม่ มีความคิดเห็นไปในทางเห็นด้วยกับ
 สถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาด้านการอนุรักษ์

สิ่งแวดลอม โดยอาศัยหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่ายในจังหวัดเชียงใหม่ หรือระดับประเทศได้ โดยให้ผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดเชียงใหม่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ สิ่งแวดลอมได้ร่วมกันสร้างจิตสำนึก และความตระหนักให้กับพนักงานทุกคนในความรับผิดชอบ ผู้บริหารในระดับเดียวกันหรือในระดับที่สูงกว่าในการให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดลอม โดยอาศัยหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่ายต่อไป

5.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ และการยอมรับของผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรม ในจังหวัดเชียงใหม่ ต่อหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่าย กับตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากผลการวิจัยพบว่า การรับรู้และการยอมรับ ของผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรมใน จังหวัดเชียงใหม่ ต่อหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่าย ไม่มีความสัมพันธ์กับความแตกต่างทางด้าน อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงานในหน้าที่ผู้บริหารโรงงาน รายได้ต่อเดือน ระบบการบริหาร ในโรงงาน จำนวนพนักงานในโรงงาน และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดลอม ซึ่งผลการวิจัย เป็นไปตามสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้ได้สอดคล้องกับ จารุสิทธิ์ ประเสริฐวิชัย (2530) ที่กล่าวว่าความคิดเห็นเป็นการตอบสนองปฏิกิริยาทางด้านความคิดที่มีต่อเหตุการณ์ที่มากระทบ เป็นความนึกคิด การตัดสินใจ และความเชื่อเฉพาะตัวบุคคลที่สนองตอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เรื่องใด เรื่องหนึ่ง โดยไม่ต้องอาศัยเหตุผลหรือข้อพิสูจน์ใดๆ ประกอบกับปัจจุบันระบบสื่อสารมวลชนได้ พัฒนารุดหน้าไปอย่างมาก ทำให้การเผยแพร่ข่าวสารทางสื่อต่างๆ สามารถเข้าถึงประชาชนได้ ซึ่ง จะเห็นได้จากการที่ผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวสาร ด้านสิ่งแวดลอมจากสื่อมวลชนต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ส่วนอายุการทำงาน และรายได้ของผู้บริหารพบว่ามี ความแตกต่างกันต่อการรับรู้และการยอมรับหลักการผู้สร้างมลภาวะ เป็นผู้จ่าย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารที่ทำงานมานานได้รับรายได้ต่อเดือนสูงมีประสบการณ์ในการ ทำงานมีผลต่อความเข้าใจถึงปัญหาสิ่งแวดลอม

5.2.3 ผลการศึกษาการดำเนินการของผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ เกี่ยวกับหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่ายในอนาคตนั้น พบว่ามีความคิดเห็นในระดับปานกลางและ ผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่แล้ว พร้อมจะปฏิบัติตามหลักการผู้สร้าง มลภาวะเป็นผู้จ่าย หากเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการควบคุมในเชิงปฏิบัติอย่างเสมอภาคกัน

5.2.4 ความคิดเห็นในด้านปัญหา และอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ต่อ หลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่าย เพื่อประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการอนุรักษ์ สิ่งแวดลอม

ผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แสดงความคิดเห็นในด้านการ ประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่หลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่าย โดยสรุปได้ดังนี้

(1) ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่หลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่าย ได้แก่ การที่กระทรวงอุตสาหกรรม ไม่มีการกำหนดมาตรฐานและมาตรการในการควบคุม โรงงานอุตสาหกรรมที่ทำให้เกิดมลภาวะ การขาดเครื่องมือทันสมัยในการตรวจสอบมลภาวะ ไม่มีหน่วยงานในส่วนภูมิภาคที่รับผิดชอบในการตรวจสอบมลภาวะ การขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านสิ่งแวดล้อมในส่วนภูมิภาค ขาดการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้กับผู้สร้างมลภาวะ ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐกับผู้ประกอบการและภาคเอกชน ไม่มีมาตรการช่วยเหลือและสนับสนุนในการใช้เทคโนโลยีที่สะอาดเพื่อลดมลภาวะ

(2) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของภาคเอกชน ได้แก่ ต้นทุนในการบำบัดมลภาวะซึ่งสูงมากในปัจจุบัน การขาดความรู้ของผู้ประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรม การขาดเงินทุนสนับสนุน ขาดเทคโนโลยีใหม่ๆ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ในการดูแล วิเคราะห์ แปรผล ข้อมูลจากอุปกรณ์บำบัดมลภาวะ ปัญหาการขาดความรับผิดชอบและจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมบางแห่ง ไม่ให้ความร่วมมือในการตรวจสอบปัญหา มลพิษในโรงงาน และการนิยมนิยามวิธีการตัดสินใจให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้ผ่านการตรวจสอบมากกว่าการปรับปรุงคุณภาพของสถานประกอบการ

(3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่หลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่าย ได้แก่ การที่ให้ภาครัฐสนับสนุนในเรื่องของเงินทุน แหล่งเงินทุนที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำในการติดตั้งระบบควบคุมมลพิษ การจัดหาอุปกรณ์ในการบำบัดมลพิษมาจำหน่ายในราคาถูก การนำค่าใช้จ่ายจากการติดตั้งระบบควบคุมมลพิษไปใช้ในการหักภาษีรายได้นิติบุคคล การสร้างระบบบำบัดมลพิษรวม การปรับปรุงประสิทธิภาพของหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่าย และการควบคุมคุณภาพของโรงงานอุตสาหกรรม การออกกฎหมายให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันและภาครัฐควรให้ความสำคัญในการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ในเรื่องผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่าย ในกลุ่มผู้ประกอบการและประชาชนทั่วไป

จากความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ ช่วยให้เห็นภาพรวมของการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยอาศัยหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่าย ที่ต้องพบปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงานโดยภาครัฐและเอกชน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรคำนึงถึงความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าว เพื่อผลสำเร็จของการนำวิธีทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1) หน่วยงานของภาครัฐ ควรให้ความสำคัญในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักและจิตสำนึกแก่ผู้ประกอบการในภาคเอกชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยหลักการผู้ก่อมลภาวะเป็นผู้จ่ายอากรกระทำโดยการจัดประชุม อบรม สัมมนา ผู้ประกอบการในภาคเอกชน เพื่อผู้ประกอบการ ดังกล่าวมีความรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ในอนาคต และเป็นการสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนได้ตระหนักว่า ในส่วนของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม ได้มีความรับผิดชอบต่อการจัดการมลพิษ โดยมีการบำบัดมลพิษให้อยู่ในมาตรฐานประชาชนทั่วไปก็ต้องมีส่วนรับผิดชอบในการบริโภคสินค้าต่างๆ ที่ทำให้เกิดมลพิษด้วยเช่นกัน โดยต้องจ่ายเงินในการซื้อสินค้าแพงขึ้น

2) ภาครัฐควรมีการปรับปรุงประสิทธิภาพของกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม ในการบังคับใช้ให้ได้ผลที่เป็นรูปธรรม ในการควบคุมมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม รวมถึงการปรับปรุงประสิทธิภาพของหน่วยงาน ศักยภาพของบุคลากรในภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลต่อการควบคุมคุณภาพของโรงงานอุตสาหกรรมในการบำบัดมลพิษต่อไป

5.4 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษารูปแบบ การนำหลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่ายไปใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ เพื่อนำรูปแบบที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนาใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ต่อไป

2) ควรมีการศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรม ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านอื่นๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวางแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่อไป